

ที่ ครน ๑๔/๒๕๖๒

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

๓๘ ถนนเพชรเกษม

เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ๑๐๑๖๐

๔ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง แจ้งตอบรับบทความเพื่อนำเสนอในการประชุมวิชาการงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ทางนิเทศศาสตร์ ครั้งที่ ๑๐
เรียน คุณปิยนันท์ วงศ์ยอด, ปัญญรัตน์ วันทอง, และคุณกรกช แสนจิตร

ตามที่ท่านได้ส่งบทความเรื่อง “นวัตกรรมการสื่อสาร : ทิศทางการศึกษาไทยในอนาคตกับการเรียนออนไลน์แบบเปิด MOOC” เพื่อนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติ “งานวิจัยและงานสร้างสรรค์ทางนิเทศศาสตร์ ครั้งที่ ๑๐” วันศุกร์ที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ณ มหาวิทยาลัยสยาม ในการนี้ผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาบทความของท่านเรียบร้อยแล้ว

คณะกรรมการจัดประชุมวิชาการฯ จึงขอแจ้งว่าบทความของท่าน ผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนด และเป็นบทความที่มีคุณค่าในทางวิชาการ ได้รับการนำเสนอในการประชุมวิชาการ ครั้งนี้ โดยเผยแพร่ในรายงานสืบเนื่องฉบับเต็มในการประชุมทางวิชาการ (proceedings)

อนึ่ง หากท่านไม่สามารถมาเสนอผลงานในวันและเวลาดังกล่าวได้ คณะกรรมการจำเป็นต้องคัดชื่อท่านออกจากการนำเสนอผลงานในครั้งนี้ และจะมีหนังสือแจ้งยกเลิกการตอบรับนำเสนอผลงานวิชาการของท่าน ไปยังสถาบัน/หน่วยงานต้นสังกัดท่านในลำดับต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

ศิริชัย ศิริเกษ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ศิริเกษ)

ประธานเครือข่ายฯ

สำนักงานคมนตรี

โทร./โทรสาร ๐-๒๘๖๗-๘๐๐๐ ต่อ ๕๕๐๘

e-mail : com1@siam.edu

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ งานวิจัยและงานสร้างสรรค์ทางนิเทศศาสตร์

ครั้งที่
10

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ
อภิปรายงานวิจัย

- รศ. อวยพร พานิช
- รศ. ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์
- รศ. ดร.กฤษณ์ ทองเลิศ
- รศ. ดร.กุลธิดา ธรรมวิักษณ์
- ผศ. ดร. กาญจนา มีศิลป์วิทย์
- ผศ. ดร.องอาจ สิงห์คำพอง
- ผศ. รัตนา ทิมเมือง
- ผศ. ดร.กฤษณ์ คำนนท์
- ผศ. วรวุฒิ อ่อนน่วม

The Proceedings of the 10th Academic Conference on Communication Research and Creative Works

วันศุกร์ที่ 10 กรกฎาคม 2563

เวลา 08.30 น. - 16.30 น.

นำเสนอผลงานบนระบบออนไลน์
ผ่านแอปพลิเคชัน ZOOM

2020

สารบัญ

	หน้า	หน้า
• รายชื่อสถาบันเครือข่ายนิเทศศาสตร์ที่ร่วมจัดการประชุมงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ทางด้านนิเทศศาสตร์” ครั้งที่ 10	5	
• รายชื่อคณะกรรมการผู้จัดงานประชุมวิชาการงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ทางด้านนิเทศศาสตร์ครั้งที่ 10	6	
• รายชื่อสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วมการประชุมวิชาการงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ทางด้านนิเทศศาสตร์ครั้งที่ 10	7	
• กำหนดการการจัดงานประชุมวิชาการงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ทางด้านนิเทศศาสตร์ครั้งที่ 10	9	
		
กลุ่ม 1: ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมอภิปราย รศ.ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ และ ผศ.ดร.กาญจนา มีศิลปวิภักย์		
การสื่อสารในภาวะวิกฤตของเว็บไซต์ และแอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์โควิด-19 ในประเทศไทย		
• ประเมศวร์ รัมยาภู	13	
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนานโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานคร		
• จักริรัตน์ ณ ลำพูน, สุรินทร กปิตดา ณ ออยุธยา และวัฒนา เจริญชัยนพกุล	29	
การสร้างกิจกรรมนฤยาศิลปะบำบัดเพื่อช่วยในการปรับตัวทางสังคมของเด็กดาวน์ซินโดรมกรณีศึกษา : นักศึกษาทดลองเรียน สาขาวิชาสื่อสารการแสดงร่วมสมัย คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต		
• กัทราพร เจริญรัตน์	38	
การศึกษาช่องทางการขายความเชื่อเกี่ยวกับวัตถุมงคลผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก		
• วโรชา สุทธิรักษ์	48	
นักแคสเกม : ผู้ทรงอิทธิพลแห่งโลกไซเบอร์		
• พิทักษ์พงศ์ พงษ์พิพัฒน์	60	
ความสัมพันธ์ระหว่างเพศวิถีกับการมีส่วนร่วมในการใช้แอปพลิเคชันจอยลดาของสาววายในเครือข่ายเฟซบุ๊กสาววาย		
• ยุทธนา สุวรรณรัตน์ และอนรรฆอร บุรณานนท์	69	
กระบวนการสร้างสรรค์บทละครเพลงสำหรับเด็ก เรื่อง “The wild west musical”		
• ชโลธร จันทะวงศ์	80	
เอกลักษณ์การสร้างสรรค์ละครเวทีเชิงสังเคราะห์แนวฟิวเจอร์ริสม์ของฟิลิปโป โทมาสโซมาริเนตตี		
• จุฑารัตน์ การะเกตุ	92	
		ปัจจัยที่มีผลต่อการรับชม ติดตาม ช่องรายการในยูทูป ของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพมหานคร
		• กัญฉกาจ ตระการบุญชัย 106
		การสื่อสารระหว่างบุคคลกับผู้อยู่ในกลุ่มอาการภาวะออทิซึม
		• ชญาณี ฉลาตธัญญกิจ 120
		
		กลุ่ม 2 : ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมอภิปราย รศ.อวยพร พานิช และ ผศ.รัตนา ทิมเมือง
		การสร้างสรรครายการวิทยุกระจายเสียงด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กและเยาวชนในรูปแบบพอดแคสต์
		• จิราพร ยังสุข 133
		รู้ให้เท่าทัน สถานการณ์การพนันออนไลน์
		• พสุนาท สร้อยสุวรรณ 142
		การถอดบทเรียนสถานการณ์การพนันและแนวทางการสื่อสารเพื่อรณรงค์ลดพฤติกรรมการเล่นพนันในกลุ่มผู้หญิง
		• นิภากร กางรเมณกุล, สุเทพ เตชะชีพ, เมธาวร มุสิกปะลาละ, กอปรพงษ์ กุณพิยะ, บริรักษ์ บุญยะรัตพันธุ์ และนฤวรรณ รักสกุล 153
		แรงจูงใจและความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok
		• รชิตา สิริตลลธิ 165
		การออกแบบโฆษณาบนเฟสบุคในยุคสื่อดิจิทัลให้โดนใจผู้บริโภค
		• เปรมินทร์ หงษ์โต 177
		นวัตกรรมการสื่อสาร : ทิศทางการศึกษาไทยในอนาคตกับการเรียนออนไลน์แบบเปิด MOOC
		• ปิยณัฏ วงศ์ยอด, ปัญญรัตน์ วันทอง และกรกช แสนจิตร 188
		กระบวนการสร้างสรรค์กิจกรรมชุด “บทกวีที่ร้อยร้อยบนทุ่งหญ้าามรัตติกาล”
		• สุริยะ ฉายะเจริญ 200
		ความคิดเห็นที่มีต่อสื่อควอาร์โค้ดไทยขณะในกรณีการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
		• สุทธิ เรืองรัตนสุนทร และชุตติภา สิงห์ศักดิ์เสรี 209
		ระดับการรับรู้ข่าวสารและพฤติกรรมการแบ่งปันข่าวสารบนสื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้รับสาร 4 ชวงวัย
		• ประกิจ อาษา, สุธาวัลย์ ธรรมสังวาลย์, จารุณี วรรณศิริกุล และปิยะศักดิ์ ชมจันทร์ 219

นวัตกรรมการสื่อสาร: ทิศทางการศึกษาไทยในอนาคตกับการเรียนออนไลน์แบบเปิด MOOC (Massive Open Online Courses)

Communication of innovation : The direction of Thai education in the future with open online education MOOC (Massive Open Online Courses)

ปิยณัฏ วงศ์ยอด* ปิญญรัตน์ วันทอง* และกรกช แสนจิตร*

บทคัดย่อ

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 คือ การเรียนรู้อย่างมีเป้าหมาย เน้นการใช้ความรู้สร้างนวัตกรรมเพื่ออนาคต ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่จะสามารถตอบโจทย์ได้ว่า เรียนรู้เพื่ออะไร และผู้เรียนได้ประโยชน์และนำไปใช้อย่างไร การศึกษารุ่นนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาช่องทางการสื่อสารของนวัตกรรมการเรียนออนไลน์แบบเปิด MOOC: Massive Open Online Courses (2) เพื่อศึกษาทิศทางการศึกษาไทยในอนาคตกับการนำ MOOC มาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ (3) ประโยชน์ที่ผู้รับสารหรือผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนผ่าน MOOC นวัตกรรม การสื่อสารเพื่อการศึกษาแบบเปิดโดยใช้โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี ระบบเครือข่าย โปรแกรมระบบจัดการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนมาให้ผู้รับสารหรือผู้เรียนได้ใช้โดยมีสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมพัฒนารายวิชาและจัดการเรียนการสอน มาตรฐานการศึกษาและการจัดเก็บประวัติและการเทียบโอนผลการเรียนรู้เพื่อตอบสนองข้อจำกัดทางการเรียนและอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนในยุค 4.0 มากขึ้น เพราะการศึกษายุคใหม่ (Next Generation Education) ต้องเน้นการแสวงหาและเรียนรู้เองอย่างท้าทาย สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ ต่อยอดความรู้เดิม คิดและประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ได้ เหมาะกับตนเองและสังคมตามสถานการณ์ อย่างไรก็ตาม นวัตกรรมการศึกษาแบบ MOOC ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จนักในประเทศไทย เนื่องจากสังคมไทยยังคงยึดติดกับความสำเร็จในชีวิตและการเรียนที่ถูกตีกรอบว่าต้องได้รับใบปริญญาและเรียนในมหาวิทยาลัยเท่านั้น ยังคงต้องอาศัยระยะเวลาและการทำความเข้าใจ ควบคู่กับการศึกษาเทคโนโลยีและการกระจายพัฒนาด้านระบบสารสนเทศไปยังสถาบันการศึกษาให้สามารถเข้าถึงได้มากขึ้น รวมถึงกระจายข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ให้มีการทดลองใช้จริง เพื่อทำให้ MOOC กลายเป็นหนึ่งในเครื่องมือในการพัฒนาแหล่งความรู้ที่ต่อยอดได้จริงในอนาคตต่อไป

คำสำคัญ นวัตกรรมการสื่อสาร, การเรียนออนไลน์แบบเปิด MOOC

Abstract

The learning process to prepare Thai people towards the 21st century is to learn to use knowledge to create innovation for the future. Which is necessary to be able to answer that Learn for and how learners benefit. The objective of this study is (1) to study the communication channels of online learning innovation in MOOC: Massive Open Online Courses (2) to study the direction of Thai education in the future with the use of MOOC in teaching and learning management and (3) Benefits that recipients or learners will receive from studying through MOOC, an innovative communication for open education using with technological infrastructure. Network system Learning Management System Program and teaching and learning for receiver and learners are educational institutions and various departments to jointly develop courses and organize teaching and learning. Educational standards and history storage and comparison of learning outcomes to meet learning constraints and facilitate learners in the 4.0 era. Because Next Generation Education must focus on the pursuit of self-learning and challenges create new knowledge expanding prior knowledge Think and apply knowledge to benefit Suitable for oneself and society according to the situation. However, MOOC's educational innovation is still not very successful in Thailand. Because Thai society still adheres to success in life and studies that have been framed to receive a degree and university only. Still needs time and understanding Along with the education technology and the distribution of information systems development to educational institutions to be more accessible. Including news spread Promote real-life trials to make MOOC one of the tools for developing knowledge sources that can be further developed in the future.

Keywords: Communication of innovation, Massive Open Online Courses

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีมีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบคมนาคม อุตสาหกรรม และระบบสารสนเทศต่างๆ รวมถึงระบบการศึกษาโดยแต่เดิมรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเน้น การสอนและปฏิบัติในห้องเรียนให้แก่ผู้เรียนจำนวนมาก (Mass Production Education) โดยเลือกเรียนตามรูปแบบที่มีไว้ และลงเรียนเหมือนกันทั้งหมด แต่มักจะไม่ตอบสนองต่อความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียนรายบุคคล (Tailor-made Education) ซึ่งสามารถใช้เทคโนโลยีและการสร้างนวัตกรรมเพื่อการศึกษาเข้ามาช่วยเหลือ เนื่องจาก การศึกษามันต้นทุนค่อนข้างสูง ดังนั้น การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาให้มีความชัดเจนและเพื่อพัฒนาศักยภาพ ในการเรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็นและเพื่อลดต้นทุนในการเรียนลง อีกทั้งยังไม่หยุดการเรียนรู้แค่ในห้องเรียนที่เน้นเนื้อหา (Content) เท่านั้น แต่เน้นการเรียนรู้สิ่งใหม่ นอกห้องเรียนมากขึ้น เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ได้อย่างรวดเร็ว โดยใช้แนวคิด Learning Curve ซึ่งอธิบายว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานและเมื่อเกิดความเชี่ยวชาญ แล้วจะสามารถทำงานนั้นได้อย่างรวดเร็วจึงต้องอาศัยความพยายามและความมุ่งมั่นในการทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ (ณัฐวุฒิ เกรียงไกรเลิศ, 2562)

การสร้างนวัตกรรมการศึกษาเพื่ออนาคตนั้น เป็นสิ่งจำเป็นที่จะสามารถตอบโจทย์ได้ว่า ทำไปเพื่ออะไร และผู้เรียนได้ประโยชน์และนำไปใช้อย่างไร การศึกษานั้นหากเกิดการคิดใหม่ ค้นหานวัตกรรมเข้ามาช่วยพัฒนา

* อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

จะทำให้ระบบการศึกษาก้าวไปข้างหน้าได้ ดังนั้น บทความวิชาการนี้จึงมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาช่องทางการสื่อสารของนวัตกรรมการเรียนออนไลน์แบบเปิด MOOC: Massive Open Online Courses 2) เพื่อศึกษาทิศทางการศึกษาไทยในอนาคตกับการนำ MOOC มาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนและ 3) ประโยชน์ที่ผู้รับสารหรือผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนผ่าน MOOC

การใช้นวัตกรรมสื่อสารเพื่อการจัดการศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างมากในยุคปัจจุบันหากเปรียบเทียบการจัดการศึกษาแบบอุตสาหกรรมแบบเดิม หรือการพยายามทำระบบการผลิตครั้งละมากๆ (Mass Production) เพื่อให้ได้ข้อได้เปรียบในเรื่องของต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วยที่ต่ำกว่าการผลิตและทำแบบการผลิตเป็นชุด (Batch) เพื่อส่งออก จึงไม่เหมาะกับบริบทของสังคมโลกมากนัก เพราะแท้จริงแล้ว การศึกษานั้นไม่เหมือนอุตสาหกรรม ที่สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ให้เหมือนกันได้ทุกชั้นการศึกษา มีต้นทุนและใช้ต้นทุนค่อนข้างสูง เพราะฉะนั้นจึงต้องหาทางลดต้นทุนให้ต่ำลงจึงต้องพยายามนวัตกรรมมาช่วยจัดการศึกษา โดยอาศัยเทคโนโลยีควบคู่กับการสื่อสารไปยังผู้รับสารให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันและเกิดประโยชน์กับผู้รับสารหรือผู้เรียนสูงสุด

เทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อการศึกษา

Good C. (1973) กล่าวว่า เทคโนโลยีการศึกษาหมายถึง การนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้เพื่อการออกแบบและส่งเสริมระบบการเรียนการสอน โดเน้นที่วัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่สามารถวัดได้อย่างถูกต้องแน่นอน มีการยึดหลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนมากกว่ายึดเนื้อหาวิชาที่มีการใช้การศึกษาเชิงปฏิบัติโดยผ่านทฤษฎีและการใช้สื่อที่สมบูรณ์แบบรวมถึงเทคนิคการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์อื่น ๆ (อ้างถึงใน จิราภรณ์ เจ็ญน้อย, 2553)

กิดานันท์ มลิทอง (2540) ได้ให้ความหมายว่า เทคโนโลยีการศึกษาเป็นการประยุกต์เอาแนวคิด เทคนิค วิธีการ วัสดุ อุปกรณ์ การจัดระบบสารสนเทศ และสิ่งต่าง ๆ มาใช้ในการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและนอกห้องเรียน (อ้างถึงใน จิราภรณ์ เจ็ญน้อย, 2553)

จากพจนานุกรมศัพท์ทางการศึกษาได้ให้ความหมายของเทคโนโลยีการศึกษาว่าเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและประสานสัมพันธ์อย่างมีบูรณาการ ระหว่างบุคคล วิธีการ เครื่องมือ และการจัดระบบองค์การสำหรับวิเคราะห์ปัญหา วิเคราะห์ปัญหา ดำเนินการประเมินผล และการจัดการแก้ปัญหาเหล่านั้น ซึ่งเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทุกลักษณะของการเรียนรู้ (สุวิทย์ และคณะ, 2540) (อ้างถึงใน จิราภรณ์ เจ็ญน้อย, 2553)

จากความหมายต่างๆ ที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า เทคโนโลยีการศึกษาเป็นการประยุกต์เอาเทคนิค วิธีการ แนวความคิด วัสดุ อุปกรณ์ และศาสตร์ทางการศึกษา มาใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาทางการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน โดยแต่ละส่วนของกระบวนการมีความเป็นบูรณาการไม่ได้แยกเป็นอิสระจากกัน

ความหมายของการสื่อสาร

การสื่อสาร (communication) หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดสาระระหว่างมนุษย์ โดยผ่านเครื่องมือที่เรียกว่า “ภาษา” เพื่อติดต่อกัน ด้วยวิธีการต่างๆ อันจะส่งผลให้ฝ่ายผู้ส่งสารและผู้รับสารเกิดความเข้าใจได้ตรงกัน เช่น การถ่ายทอดความรู้สึนึกคิด การบอกเล่าเรื่องราว ประสบการณ์ เป็นต้น แต่ละบุคคลอาจนำวิธีการหรือมีกระบวนการสื่อสารที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมหรือความจำเป็นของตนเองและผู้สื่อสาร ความสัมพันธ์ของเทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการศึกษาเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่ช่วยเพิ่มพูนศักยภาพและสมรรถนะการทำงานใน

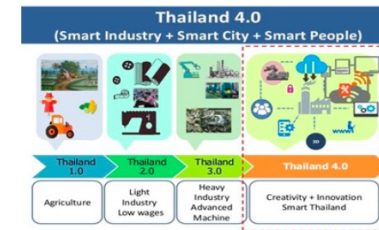
ทุกวงการเมื่อนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษาจะเรียกว่า “เทคโนโลยีการศึกษา” โดยเทคโนโลยีจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการศึกษาทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างดีขึ้น

ลักษณะการสื่อสารในห้องเรียนส่วนมากแล้วจะเป็นการสื่อสารระยะใกล้แบบการสื่อสารสองทางโดยผู้สอนใช้เนื้อหาการสอนประกอบทั้งวัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิควิธีการต่างๆ เช่น ใช้ภาพนำเข้าสู่บทเรียน การใช้ชีวิตเป็นต้น ตัวอย่างการเรียนการสอนในห้องเรียนมีเพิ่มขึ้นอีกหลายรูปแบบ นอกเหนือจากการสื่อสารสองทางและการสื่อสารระยะใกล้ที่ใช้กันมาแต่เดิม ได้แก่

- การสื่อสารระยะไกลแบบการสื่อสารทางเดียวตัวอย่างเช่น การรับรายการโทรทัศน์การศึกษาจากโรงเรียนวังไกลกังวลทางโทรทัศน์ด้วยจานรับสัญญาณผ่านดาวเทียมแบบรับตรง โดยผู้ส่งสารเป็นผู้ส่งสารให้แก่ผู้รับสารทางเดียว ไม่มีปฏิกริยาตอบกลับจากผู้รับสาร
- การสื่อสารระยะไกลแบบการสื่อสารสองทางเช่นการเรียนในห้องเรียนเสมือนที่ผู้เรียนในห้องเรียนหนึ่งสามารถเรียนร่วมกับผู้เรียนในสถาบันการศึกษาแห่งอื่นที่มีผู้สอนและส่งการสอนนั้นมาเพื่อเรียนร่วมกันได้เป็นการเรียนการสอนและผู้เรียนถึงแม้จะไม่อยู่ในที่เดียวกันแต่สามารถสื่อสารกันได้ด้วยระบบโทรคมนาคมซึ่งเป็นการสื่อสารระยะไกล การเรียนการสอนรูปแบบนี้ผู้เรียนจะเรียนอยู่ที่บ้านหรือสถานที่ต่างๆ ตามความสะดวกของแต่ละคน และสามารถเรียนรู้ได้จากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทต่างๆ เช่น หนังสือ เอกสาร ประกอบการเรียน เทปเสียง แผ่นวีดิทัศน์ รายการวิทยุ โทรทัศน์การสอน เป็นต้นนอกจากนี้ยังมีรูปแบบการสอนผ่านทางเว็บไซต์ โดยผู้เรียนลงชื่อเข้าใช้ (log in) เข้าเรียนในเวลาที่คุณสอนกำหนด ทำให้ผู้สอนและผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กันได้ทันที หรืออาจเป็นการเรียนแต่มีการนัดหมายเวลาเพื่อสนทนาสดด้วยเสียงแบบเห็นหน้ากันหรือพิมพ์ข้อความโต้ตอบกันไปมาได้ หากมีข้อสงสัยเพิ่มเติมหรือส่งการบ้าน ก็สามารถสนทนาผ่านเว็บบอร์ดหรือส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) ไปยังผู้สอนได้ทันที

การศึกษาไทย 4.0

การศึกษาไทยได้มีพัฒนาการมาจกอดีตจนถึงปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาการเรียนรู้อย่างใหม่ ให้เข้ากับยุคสมัยที่ได้มีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสังคมสังคมบริโภคนิยมปรับปรุงการศึกษาใหม่ โดยสอนให้เด็กมีความคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ สร้างผลิตภัณฑ์ และต้องมีความรับผิดชอบตามคุณลักษณะของผู้เรียนจากภาพที่ 1 การพัฒนาประเทศไทยจากยุค 1.0 ถึง 4.0 ซึ่งเป็นโมเดลในการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลไทย โดยแตกต่างกันที่กลุ่มการลงทุนหลักของประเทศในขณะนั้น ในแต่ละยุคสมัยรัฐบาลจะให้ความสนใจและส่งเสริมพัฒนาเศรษฐกิจในอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถจำแนกและอธิบายความสำคัญของแต่ละยุคได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 การพัฒนาประเทศไทยจาก 1.0 ถึง 4.0 อ้างอิงจากไทยแลนด์บิสเนสนิวส์ <https://www.thailand-business-news.com/economics/54286-thailand-4-0-need-know.html>

- การศึกษาไทย 1.0 เป็นยุคการศึกษาเพื่อสร้างนักปกครอง เป็นการศึกษาสำหรับชนชั้นสูงในสังคม โดยมีการจัดการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการให้กับบุตรหลานชนชั้นปกครอง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นนักปกครองในรุ่นต่อไป มีการจัดการศึกษาเฉพาะกลุ่มเท่านั้น รูปแบบการจัดการศึกษาเป็นแบบบอกความรู้จากผู้สอน ถ้าผู้สอนไม่มีข้อมูลอะไรจะสอนแล้ว ถือว่าสำเร็จการศึกษา

• การศึกษาไทย 2.0 เป็นยุคแห่งการจัดการศึกษาที่เปิดกว้างขึ้น เนื่องจากชนชั้นปกครองต้องแก้ปัญหา การขาดแคลนแรงงานในระบบราชการด้วยการจัดให้มีการศึกษาสำหรับลูกหลานขุนนางชั้นสูง ตามความเจริญ และการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศในยุคนั้น รูปแบบการจัดการศึกษาเริ่มมีระบบโรงเรียน แต่ยังเป็น การเรียนแบบบอกความรู้จากผู้สอนอยู่เช่นเดิม

• การศึกษาไทย 3.0 เป็นยุคที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่การเป็นประเทศกำลังพัฒนา ที่พึ่งพาอุตสาหกรรม เบนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อผลิตกำลังคนป้อนเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรม เกิดการทำซ้ำบังคับคิด เกิดความตึงเครียดของบัณฑิตในทุกระดับ ทุกสถาบันการผลิต โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้น เป็นแบบทางการเหมือนสายพานการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม

• การศึกษาไทย 4.0เป็นการจัดการศึกษาต้องบูรณาการทั้งศาสตร์ศิลป์ ชีวิตและเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน อย่างกลมกลืน เพื่อสร้างคนที่มีสังคมต้องการได้ในทุกมิติ และมีรูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลาย สอดคล้อง และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน โดยครูอาจจะไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป หรือถ้าจำเป็นก็ต้องมีก็ต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทไปอย่างมาก

จากกระบวนการศึกษาในยุคที่ 1 คนไทยมีการเรียนรู้จากอาจารย์ ต่อมาในยุคที่ 2 สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และในยุคที่ 3 ก็สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ และในยุคที่ 4 สามารถใช้ความรู้สร้างนวัตกรรมได้ โดยในระบบการศึกษายุคใหม่ เน้นที่ยึดตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการเรียนเพื่อตอบโจทย์เฉพาะบุคคล สิ่งที่ยื่นเกิด จากความอยากรู้อยากทำ และอยากเป็น ซึ่งแตกต่างจากการเรียนในยุคเดิม การศึกษาไทยในยุคปัจจุบันจึงมี หลากหลายช่องทางให้ผู้เรียนได้เลือกศึกษา ซึ่งถือเป็นอีกหนึ่งช่องทางสื่อสารไปยังผู้รับสารที่กำลังได้รับความนิยมอย่างมาก และสุดท้ายการเรียนสามารถใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและการทำงานในอนาคตได้ เพื่อตอบสนองต่อแนวโน้มการปรับตัวเป็น “สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ยุคโลกาภิวัตน์” (Globalizing Knowledge – based Economy)

การเรียนรู้อย่างใหม่

ลักษณะการเข้าถึงเนื้อหาความรู้มีลักษณะเปิด (Open Education Resource) มีการเข้าถึงได้ง่าย โดยเฉพาะในยุคการเรียนด้วยสมาร์ตโฟน (Mobile Education) ยิ่งทำให้การเข้าถึงข้อมูลและแหล่งเรียนรู้รวดเร็วและ สะดวกมากยิ่งขึ้น การแสวงหาความรู้จึงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนยุคใหม่ ที่มีลักษณะเป็น ชนพื้นเมืองดิจิทัล (Digital native) ความเป็นชาวดิจิทัลโดยกำเนิดถูกกำหนดด้วยปัจจัยหลายอย่าง ได้แก่ อายุ (คนรุ่นใหม่ที่สุดที่เติบโตมาด้วยเทคโนโลยี) ประสบการณ์ (คนใช้และอยู่กับอินเทอร์เน็ตมาอย่างยาวนาน) ความ กว้างและความลึกในการใช้ (คนที่อินเทอร์เน็ตเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน) (Helsper and Eynon, 2010 อ้างถึงใน Kreuzenbeck & Best, 2013)

การศึกษายุคใหม่ (Next Generation Education) ต้องเน้นการแสวงหาและเรียนรู้เองอย่างท้าทาย สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ ต่อยอดความรู้เดิม คิดและประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ได้ เหมาะกับตนเอง สังคม ตามสถานการณ์การเรียนรู้ออนไลน์กลายเป็นเรื่องปกติและสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ หรือ Online digital เป็นรูปแบบหรือแพลตฟอร์ม (Platform) สำคัญ ที่สร้างการเรียนรู้และการทำงานให้กับ การศึกษาในยุค 4.0 ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อการสอนทุกรูปแบบ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัล

ทิศทางของอุดมศึกษาไทยในอนาคตโดย MOOC (Massive Open Online Courses)

MOOCs (มู๊คส์) – Massive Open Online Courses หมายถึงระบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ระบบเปิดสำหรับมหาชน ซึ่งมีลักษณะให้เข้าเรียนได้ไม่จำกัดจำนวนคน เป็นระบบ “เปิด” ที่ทุกคนที่อยากเรียน จะต้องได้เรียน โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเรียน และใช้เทคโนโลยีออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอน

เทคโนโลยีนี้เริ่มต้นเมื่อปี 2008 เมื่อห้องเรียนในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เปิดให้ผู้สนใจสามารถเข้าเรียน ออนไลน์ ซึ่งนอกเหนือจากนักศึกษาในห้อง 25 คนแล้ว คนอีกนับพันคนก็ได้มีโอกาสได้เรียนรู้ออนไลน์ด้วย เครื่องมือ ในการทำ MOOCs เป็นเทคโนโลยีธรรมดาๆ ที่เราคุ้นเคยกันอยู่ เช่นเว็บไซต์ วิดีโอ บล็อก ฯลฯ เจาะใจในการใช้งาน ข้อมูล เช่น ให้ใช้งานได้อย่างเดียว ให้นำไปเผยแพร่ได้ หรือให้นำไปแก้ไขตัดแปลงได้ ขึ้นอยู่กับผู้พัฒนาแต่ละราย

MOOCs ต่างจาก E-learning ตรงที่ E-learning จะเรียนเมื่อไหร่ก็ได้ แต่ MOOCs มีลักษณะเหมือน หลักสูตร มีระยะเวลาเปิด-ปิด เหมือนห้องเรียนปกติ ถูกกำหนดหัวข้ออยู่ในรายวิชาไว้แล้ว มีการวัดและประเมิน ผล มีการบ้าน มีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ทำงานกลุ่ม รวมทั้งให้ผู้เรียนช่วยกันตรวจงาน MOOCs หลายตัวสามารถให้ ผู้เรียนเทียบหลักสูตรกับสถาบันอุดมศึกษาชื่อดังหรือใช้อ้างอิงในการสมัครงานได้

ค่าย MOOCs ยักษ์ใหญ่ในปัจจุบัน

(1) edX เป็น MOOCs ที่ได้รับความนิยมสูงสุด แต่การนำเสนอเนื้อหาไม่ค่อยน่าสนใจ Google กำลังจะเข้าไปเป็นผู้พัฒนาปรับปรุง คาดว่าจะ มีอะไรแปลกใหม่เข้ามาในระยะอันใกล้นี้ (www.edx.org)

(2) Coursera ได้ชื่อว่าเป็นบิดาแห่ง MOOCs และเป็น MOOCs ที่ใหญ่ที่สุด (www.coursera.org)

(3) Udacity ได้รับการกล่าวถึงว่าเป็น MOOCs ที่มีเสน่ห์ สนุก และน่าประทับใจ (www.udacity.com)

(4) Khan Academy เป็น MOOCs สัญชาติอินเดีย ที่ทำวิดีโอประกอบการสอนได้เข้าใจง่าย และ สนับสนุนกลุ่มผู้เรียนหลายวัย (www.khanacademy.org)

ค่าย MOOCs น้อยใหม่มาแรง

(1) Open 2 study ออกแบบให้มีความคล่องตัว ในการใช้งานสูง เช่น สามารถลงทะเบียนได้ใน เวลาเพียง 20 วินาที (www.open2study.com)

(2) Youtube Education เป็น MOOCs ของยูทูป ที่นำวิดีโอมาจัดระบบเป็นรายวิชาที่หลากหลาย (www.youtube.com/education)

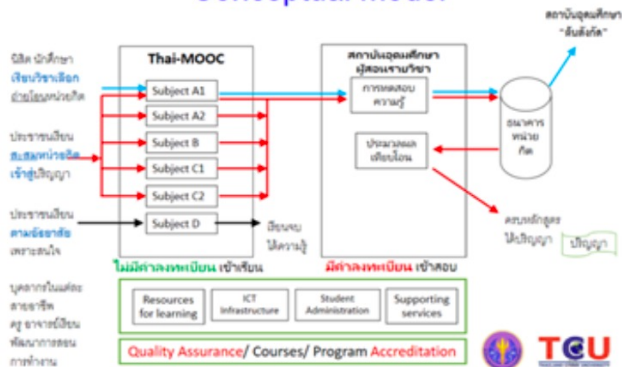
(3) TED.ED สอนโดยวิทยากรที่รู้จักมีสื่อการพูด ที่มีสีสัน หรือบางครั้งก็ทำเป็นแอนิเมชันที่น่าชม (www.ted.com)

(4) iTunes U เป็น MOOCs ของค่าย Apple มหาวิทยาลัยหลายแห่งของไทยกำลังจะใช้ MOOCs รายนี้ (www.apple.com/education/ipad/itunes-u)

ปัจจุบันมี MOOCs Provider เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยแต่ละแห่งจะจับมือกับมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงระดับโลกในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ทั้งนี้ ช่องทางที่บริษัทและมหาวิทยาลัยจะสร้างรายได้ ได้แก่ กรณีที่ผู้เรียนต้องการใบรับรองการจบหลักสูตร ค่าดำเนินการสอบ การช่วยนำโปรไฟล์การเรียนไปเผยแพร่กับบริษัท จัดหางาน และ MOOCs ได้ช่วยลดอุปสรรคสำคัญในการศึกษา ที่ปัจจุบันมีความต้องการในการเรียนระดับอุดมศึกษาสูงเกินกว่าความสามารถที่สถานศึกษาจะรองรับได้ รวมทั้งต้นทุนการศึกษาที่มีราคาแพง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาต่อในต่างประเทศ แต่ปัจจุบัน MOOCs ก็ยังมีข้อจำกัดบางด้าน เช่น ด้านภาษา มาตรฐานในการเทียบวุฒิ และยากที่จะพิสูจน์ได้ว่าผู้ที่สอบกับผู้ที่ขอจบหลักสูตรเป็นคนเดียวกันหรือไม่ ฯลฯ สถิติผู้ใช้ MOOCs ขณะนี้ส่วนใหญ่อยู่ในอเมริกาเหนือและยุโรป ส่วนเอเชียมีผู้เรียนเป็นสัดส่วน 24% ซึ่งส่วนมากได้แก่ ไต้หวัน ญี่ปุ่น จีน เกาหลีใต้ และสิงคโปร์ ซึ่งมหาวิทยาลัยของสิงคโปร์กำลังจะร่วมมือกับบริษัทแห่งหนึ่งในการทำหลักสูตรใน MOOCs เองด้วย

สำหรับในประเทศไทย “Thai MOOC” (Thailand Massive Open Online Course) คือ ระบบการศึกษาแบบเปิดที่นักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชนทั่วไปสามารถเข้าเรียนผ่านอินเทอร์เน็ตได้โดยไม่มีเงื่อนไขใดๆ มาเป็นข้อจำกัด ไม่มีกรเก็บค่าลงทะเบียนเรียน ไม่ต้องสอบเข้า และไม่มีกรจำกัดจำนวนรับ จึงอาจจะกล่าวได้ว่า Thai MOOC เป็นการเปิดโอกาสการศึกษาให้ทุกคนได้เรียนความรู้ที่สนใจได้โดยไม่มีเงื่อนไขข้อจำกัดใดๆ โครงการกรเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดสำหรับมหาชนแห่งชาติ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้พัฒนาโครงการ Thailand Cyber University เป็นรูปแบบการพัฒนา E-Teacher E-Courseware และ E-Learning และในสถาบันศึกษาหลายๆ แห่ง อาทิเช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ทำหลักสูตรใน MOOC และได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก

Thailand Massive Open Online Course Conceptual model

ภาพที่ 2 ThaiMOOC:การศึกษาแบบเปิดเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (อ้างอิงจาก บทความ ThaiMOOC:การศึกษาแบบเปิดเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดย <http://web.sut.ac.th/hednet-nel/wp/wp-content/uploads/2016/02/รายละเอียดThai-MOOC-2.pdf>)

จากภาพที่ 2 ThaiMOOC:การศึกษาแบบเปิดเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น สามารถอธิบายการเรียนใน Thai MOOC ได้ ดังนี้

(1) ไม่จำกัดอาชีพและอายุของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนจะเป็นนักศึกษา ประชาชนทั่วไป หรือบุคลากรที่สนใจในเรื่องนั้นๆก็ได้ โดยสามารถจำแนกผู้เรียนได้ ดังนี้ (1) ผู้เรียนที่ต้องการเก็บประวัติและผลการเรียนเพื่อไปใช้ประโยชน์ เช่น นำไปเทียบโอนเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา นำไปใช้เป็นหน่วยกิตในการเรียนหลักสูตรปกติ หรือเก็บประวัติและผลการเรียนเพื่อเสนอหัวหน้างานและหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อการเลื่อนตำแหน่ง เพื่อการต่ออายุใบประกอบวิชาชีพ (วิชาชีพครู วิชาชีพพยาบาล วิชาชีพเภสัชกร ฯลฯ) หรือเพื่อการสมัครงาน เป็นต้น และ (2) ผู้เรียนที่สามารถเรียนตามความสนใจ และไม่ต้องกรจะนำประวัติและผลการเรียนไปใช้ประโยชน์ใดๆ ก็สามารถเรียนจบโดยไม่ต้องทดสอบความรู้

(2) ในการเรียน Thai MOOC เพื่อเก็บประวัติและผลการเรียนนั้น ผู้เรียนจะต้องเข้าทำกรทดสอบความรู้ โดยมีการตรวจสอบตัวตนที่แท้จริงของผู้เรียน ประวัติและผลการเรียนของทุกคนจะถูกจัดเก็บอย่างต่อเนื่องในฐานะข้อมูลประวัติกรเรียนรู้อะไรรายบุคคล ผู้เรียนสามารถเลือกที่จะเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยประวัติได้ โดยมีหน่วยงานด้านการศึกษากายใต้กระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเป็นศูนย์กลางควบคุม ตรวจสอบความถูกต้องและความปลอดภัยของระบบ

(3) หลังจากเรียนจบและสำเร็จกรเรียนแล้ว ในส่วนของผู้เรียนที่เป็นประชาชนทั่วไปหรือผู้ที่สนใจ จะได้รับใบรับรองกรเรียนบัตรสำหรับการผ่านหลักสูตรต่างๆ ซึ่งนำไปต่อยอดในวิชาชีพของตนเองได้ รายวิชาที่มีให้บริการกรเรียนรู้อัน Thai MOOC มีทั้งรายวิชาที่ทำการเปิดสอนในสถาบันการศึกษา ในมหาวิทยาลัยรายวิชาเพื่อการศึกษาต่อเนื่องของวิชาชีพต่างๆ รายวิชาความรู้เพื่อการดำรงชีวิต รายวิชาความรู้เพื่อกรทำงานหรือพัฒนาศักยภาพในการทางาน รายวิชาด้านสังคม เช่น การพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิต และการใช้ภาษาต่างๆ โดยในระยะแรกกรเรียนใน Thai MOOC จะเป็นรายวิชาศึกษาทั่วไป รายวิชาเพื่อกรศึกษาต่อเนื่องในวิชาชีพต่างๆ รายวิชาเพื่อกรพัฒนาตนเอง และรายวิชาเพื่อกรดำรงชีพประกอบอาชีพ เป็นต้น

กรเรียนออนไลน์แบบเปิด (Moc) ตามหลักการแห่งทฤษฎีกรยอมรับนวัตกรรม Innovation Adoption Theory

สำหรับประเทศไทยนั้น โครงการพัฒนามหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทยเพื่อกรจัดการกรเรียนการสอนในระบบเปิด หรือ Thai-MOOC เป็นโครงการภายใต้โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ชื่อแผนงานที่ 3 “การสร้างสังคมคุณภาพด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล” เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จัดทำโครงการพัฒนาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย ขึ้น และเป็นแกนนำในการพัฒนาระบบกลางด้านการจัดการกรเรียนการสอนออนไลน์ระบบเปิดสำหรับมหาชนแห่งชาติ หรือ Thai MOOC ขึ้น เพื่อใช้เป็นสถาปัตยกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศกลางเพื่อรองรับ “กรศึกษาระบบเปิดเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต” (Lifelong Learning Space) โดยมีสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่างๆ ร่วมพัฒนารายวิชาและจัดการกรเรียนการสอน โดยโครงการ มหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย (หน่วยงานภายใต้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ) จะเป็นหน่วยงานหลักในการดูแลและประสานให้เกิดกรจัดกรเรียนการสอน มาตรฐานการศึกษาและกรจัดเก็บประวัติและกรเทียบโอนผลการเรียนรู้อหากพิจารณาแล้วพบว่า ในกระบวนการเรียนออนไลน์ (Moc) ใน

ประเทศไทยยังไม่ได้รับการยืนยันจากกลุ่มผู้ใช้งาน เพื่อเผยแพร่และบอกต่อในการใช้ตัวกรรมการศึกษาดังกล่าว หากพิจารณาอย่างละเอียด ตามกระบวนการยอมรับนวัตกรรม ตามแนวคิดของ Rogers จะพบว่า

ข้อความรู้ เป็นขั้นตอนแรกของการยอมรับนวัตกรรม บุคคลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายและบุคคลทั่วไป โดยเฉพาะคนในแวดวงการศึกษาจะเป็นกลุ่มแรกที่มีความสนใจในนวัตกรรมดังกล่าว ตระหนักถึงว่ามีนวัตกรรมการเรียนออนไลน์ MOOC เกิดขึ้นและรู้ว่ามีความแตกต่างจากเครื่องมือเทคโนโลยีการศึกษาในรูปแบบอื่นๆ อย่างไร ศึกษาขั้นตอนการใช้งาน รวมไปถึง ความรู้เกี่ยวกับหลักการหรือทฤษฎีพื้นฐานของนวัตกรรมได้ หากพิจารณาตามกลุ่มเป้าหมายที่คาดว่าจะใช้งาน MOOC ช่วงอายุระหว่าง 14-50 ปี หากแบ่งกลุ่มคนตาม Google และ Nielson บัญญัติ โดยแบ่งกลุ่มคนตามพฤติกรรมการใช้มือถือ อินเทอร์เน็ต social network กลุ่ม Gen X สุนใจเทคโนโลยีมากขึ้นแต่ไม่เสถียรต่อการเชื่อมต่อ Gen Y เชื่อมต่อโลกไร้สายเป็นประจำอยู่แล้ว Gen C เชื่อมต่อตลอดเวลา มีการอัพเดทข้อมูล สนใจข่าวสารพร้อมแชร์ตลอดเวลา และกลุ่มนี้รู้สึกว่าการออนไลน์กลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของตนเอง เมื่อลักษณะการสนใจของกลุ่มคนแต่ละ GEN ต่างกันทำให้ขึ้นการรับรู้หรือความรู้เรื่องนวัตกรรมการศึกษา การเรียนออนไลน์ แตกต่างกันด้วยขั้นการโน้มน้าวกลุ่มคนที่สนใจจะใช้นวัตกรรมดังกล่าว หากได้มีการทดลองใช้และเห็นผลว่าดี มีประโยชน์ ก็จะแนะนำกลุ่มคนใกล้ชิด เช่น เพื่อน คนในครอบครัว มาทดลองใช้นวัตกรรมดังกล่าว ขั้นการตัดสินใจขั้นที่บุคคลจะต้องเลือกว่าจะปฏิเสธหรือยอมรับนวัตกรรมมีกลุ่มคนที่ให้ความสนใจตัดสินใจยอมรับนวัตกรรมดังกล่าว จำนวนมาก เนื่องจากจำนวนคอร์สเรียนที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษามีแนวโน้มที่จะพัฒนาคอร์สเรียนออนไลน์ในลักษณะ MOOC เพิ่มเติมและให้มีความหลากหลายทางด้านเนื้อหาเพิ่มเติมมากขึ้น ขั้นการนำไปใช้และ ขั้นการยืนยัน ทั้งสองขั้นตอนไม่มีข้อสงสัยว่ามีกลุ่มเป้าหมายเกิดพฤติกรรมในการยอมรับ หากแต่พิจารณาแล้ว พบว่า ทั้งสองขั้นตอนสุดท้าย กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ ไม่มีการกระจายตัวของผู้นำไปใช้และการยืนยัน พบว่าส่วนมากเป็นกลุ่มคนที่เน้นในช่วงอุดมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ อาจเป็นเรื่องของข้อจำกัดในรายวิชาที่เปิดสอนใน Thai MOOC อาจยังมีเนื้อหาที่ไม่หลากหลายมากพอ ให้ครอบคลุมตามความต้องการ และความสนใจที่แตกต่างกันไปตามช่วงอายุของกลุ่มเป้าหมาย

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนออนไลน์ในประเทศไทย

คุณภาพการจัดการศึกษาไทยในปัจจุบัน

(1) ระบบการศึกษาไทยในปัจจุบัน เป็นระบบที่เน้นการเรียนหนังสือตามช่วงอายุและระดับชั้นเป็นหลัก โดยมีโรงเรียน สถาบันการศึกษา และกระทรวงที่จัดการศึกษาเป็นแหล่งอำนาจเดียวในการแบ่งระดับชั้นดังกล่าว ทำให้การศึกษากลายเป็นกระบวนการแยกส่วนจากชีวิตประจำวัน ยิ่งไปกว่านั้นค่านิยมในระบอบประชาธิปไตยหรือในบริบทที่ทำให้การศึกษาไม่ได้เป็นกระบวนการที่ช่วงพัฒนาการเรียนรู้ของคนได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

(2) แนวคิดในการจัดการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นการผลิตคนเพื่อรับใช้สังคมเมืองเท่านั้น เนื่องจากหลักสูตรที่จัดทำออกมาและมุ่งพัฒนาสังคมเมืองเท่านั้นไม่ได้สอดคล้องกับชีวิตของคนในชนบท ทำให้คนเหล่านั้น ถูกริดรอนสิทธิไปตั้งหลักแหล่งในสังคมเมือง แทนที่จะกลับไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

(3) ผลสัมฤทธิ์การศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมแล้วอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ส่งผลให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพต่ำ การเรียนการสอนไม่ได้เน้นความสามารถสหสาขาที่ควร ทั้งนี้หลักสูตรการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน เน้นวิชาและครูเป็นตัวยึด ไม่ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนมากนัก การเรียนการสอนไม่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เน้นการท่องจำ แต่ไม่เน้นการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และการคิดริเริ่มสร้างสรรค์

• ความเจริญก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ความเจริญก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทที่สำคัญต่อการศึกษารวมทั้งทำให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างทั่วถึงในปัจจุบัน รวมทั้งการสื่อสารโทรคมนาคมที่ผ่านช่องทางต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอินเทอร์เน็ต ดาวเทียม หรือโทรศัพท์ ทำให้การเรียนการสอนตามวิถีวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไป ผู้เรียนกับผู้สอนไม่จำเป็นต้องอยู่ในที่เดียวกัน จะอยู่ที่ไหนก็ได้ แต่ก็ยังคงติดต่อสัมพันธ์กันได้ ทำให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้น ผู้คนมีโอกาสและทางเลือกในการศึกษามากยิ่งขึ้นไม่ว่าจะเป็นการศึกษาทางไกล (Distance Education) และการเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning)

• ด้านเศรษฐกิจสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม

ในการจัดการศึกษาที่ตีจุดมุ่งตอบสนองความต้องการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ คือ การผลิตแรงงานทั้งในสาขาที่เป็นที่ต้องการในตลาดแรงงาน เช่น ช่างฝีมือ นักวิชาชีพต่าง ๆ และสาขาที่จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของประเทศ เช่น เกษตรกร ผู้ประกอบการอาชีพอิสระรายย่อย ผู้ทำงานด้านภาครัฐ และสังคม ประชากรอย่างใกล้ชิดกับความต้องการ การจัดการศึกษาในปัจจุบันก็มีทิศทางตามกระแสของโลกตะวันตก โดยมีวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นตัวสนับสนุนให้สังคมโลกก้าวหน้ามากขึ้น เทคโนโลยีร่วมสมัยและเป็นการหลอมรวมความสัมพันธ์ต่างๆ ทางด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ให้เป็นหนึ่งเดียวกัน

บทสรุป

การพัฒนาการเรียนการสอนให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของเทคโนโลยี ให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่อยู่ทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาวัฒนธรรมต่างๆ มาตอบสนองความต้องการของคนสังคม ซึ่งเป็นความยากและความท้าทาย ของผู้สอนที่ต้องทำหน้าที่ในยุคนี้ เพราะการเรียนการสอนในยุค 4.0 ต้องปล่อยให้ผู้เรียนได้อยู่กับเทคโนโลยี เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้กล้าคิด กล้าทำ กล้าที่จะทำผิด แต่ยังคงอยู่ในกรอบที่สังคมต้องการหรือยอมรับได้ แม้ว่าในสังคมไทยยังยึดติดและถูกครอบงำด้วยการเรียนแบบลำดับขั้นและใบปริญญา ซึ่งยังคงใช้เวลาในการที่จะยอมรับนวัตกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์

การพัฒนากระบวนวิธีเรียนออนไลน์ ตามแนวทางการพัฒนา Thai MOOC ยังคงต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนาให้สำเร็จ เนื่องจากการเพิ่มจำนวนช่วงอายุกลุ่มเป้าหมาย 14 – 50 ปีขึ้นไปนั้นทำได้ยากเพราะกลุ่มเหล่านี้ยังเป็นกลุ่มผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาและกลุ่มคนวัยทำงาน และช่วงอายุในวัยระดับมัธยมศึกษาและวัยเกษียณอายุ ยังไม่ค่อยให้ความสนใจมากนัก เนื่องจากด้วยเหตุผลที่สุดให้เลือกรับเรียนนั้น ยังขาดความหลากหลายเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรเป้าหมายทั้งหมด และกลุ่มเป้าหมายบางกลุ่มอย่าง Gen C ที่อยู่ในสังคมออนไลน์ตลอดเวลา ก็ไม่ค่อยได้ใช้ประโยชน์จาก Thai MOOC มากนัก เนื่องจากประเทศไทยและระบบสังคม การเลี้ยงดูยังขาดการปลูกฝังให้เด็กแสวงหาความรู้และคิดต่อยอดความรู้ของตนเอง หรือค้นคว้าสิ่งที่ตนเองสนใจ ยังขาดการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีไม่รอบด้าน อีกประการหนึ่งที่ Thai MOOC เน้นย้ำนั้นคือการเรียนรู้ต่อยอดตลอดชีวิตก็ยังขาดความเป็นรูปธรรมอยู่บ้าง เนื่องจากมีการรับรู้เฉพาะกลุ่มและยังไม่แพร่หลายไปยังสถาบันการศึกษาอื่นๆ ทั้งการให้ข้อมูลข่าวสารกับกลุ่มคน โดยเฉพาะในเรื่องของการต่อยอดองค์ความรู้ วิถีไทยภูมิปัญญาไทย ที่ Thai MOOC ยังขาดเนื้อหาในส่วนนี้ สังคมไทยกำลังถูกกลืนให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่นๆ หายไป การศึกษาไทยถูกออกแบบมาให้ใช้ชีวิตต่อยอดในสังคมเมือง ไม่ได้ออกแบบมาเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญา หรือสำนัก รักบ้านเกิด หาก Thai MOOC จะเป็นหนึ่งในเครื่องมือของการศึกษาไทย 4.0 ต้องมีการพัฒนาตัวรูปแบบหลายวิชาให้มีความหลากหลาย และสะท้อนกับวิถีวัฒนธรรม ให้ตอบสนองกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่มีช่วง

อายุหลากหลาย ทำให้ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายแตกต่างกันไปและตอบสนองความต้องการเหล่านั้นให้มากที่สุด เพื่อขยายการใช้เทคโนโลยีให้รอบด้านและใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า

นวัตกรรมการศึกษาแบบคอร์สเรียนออนไลน์ (MOOC) ที่ยังไม่สามารถเข้าถึงหรือยอมรับนวัตกรรม อาจเป็นเพียงปัจจัยหนึ่งเท่านั้น แต่สิ่งสำคัญที่ทำให้นี้ Thai MOOC ยังไม่ประสบความสำเร็จในประเทศไทย เป็นเพราะวัฒนธรรมสังคมไทยยังยึดติดกับความสำเร็จในชีวิตและการเรียนที่ถูกตีกรอบว่าต้องได้รับใบปริญญา การเรียน Thai MOOC เพื่อเป็นคลังความรู้และต่อยอดในการเรียนระดับอุดมศึกษาได้นั้น ยังคงต้องอาศัยระยะเวลาและการทำความเข้าใจ ควบคู่กับการศึกษาเทคโนโลยีและการกระจายการพัฒนาด้านระบบสารสนเทศไปยังสถาบันการศึกษาและสถานที่ที่ขาดการเข้าถึงมากขึ้น รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการหรืออุดมศึกษาเองจึงต้องพัฒนาระบบและรูปแบบการเรียนให้สามารถพัฒนา Thai MOOC รวมถึงกระจายข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ให้มีการทดลองใช้จริง เพื่อนำ Thai MOOC ให้กลายเป็นหนึ่งในเครื่องมือในการพัฒนาแหล่งความรู้ที่ต่อยอดได้จริงในอนาคตต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- วีเลวรรณ เรืองอุไร. (2556). *แนวโน้มการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสำหรับสาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อดุลย์ วัชรศูณ. (2557). *การศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 : ผลผลิตและแนวทางการพัฒนาวารสารศาสตร์และสังคมศาสตร์* บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

ภาษาอังกฤษ

- Adam Lapworth. (2018). *Trends towards a sustainable MOOC Platform*, UniMoc. Universidad de Alicante, Spain
- John Traxler. (2018). *Community MOOCs – Back to Basics, Back to the Future*. University of Wolverhampton, United Kingdom.
- Kreuzenbeck, L., & Best, M. (2013). *Measuring the World's Digital Natives. In Measuring the Information Society*. (pp. 127–158). International Telecommunication Union, Switzerland.
- Mark Brown. (2018). *Why Invest in MOOCs? Strategic Institutional Drivers*. Dublin City University, Ireland
- Timothy Read; Elena Barcena; Beatriz Sedano Current. (2018). *Trends in MOOC Research and Applications*. Universidad Nacional de Education a Distancia ,Spain.

ระบบออนไลน์

- จิราภรณ์ เจ็ญน้อย.(2553). *เทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อการศึกษา*. <https://www.gotoknow.org/posts/410654> สืบค้นเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2563.
- ณัฐวุฒิ เกรียงไกรเลิศ. (2562). *Learning Curve คืออะไร :อธิบายได้โดยหนึ่งเรื่อง Edge of tomorrow*.<https://www.nattawut-kreangkraileard.com/learning-curve-and-edge-of-tomorrow> สืบค้นเมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2563.
- ยีน ภู่วรรณ. (2557). *บทความพิเศษ นวัตกรรมการเรียนการสอนกับการศึกษาระบบ 4.0*. <https://mrohmm.files.wordpress.com/2016/12/edu-401.pdf> สืบค้นเมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2563.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2563). *การเรียนออนไลน์สามารถพัฒนาประเทศไทยได้จริงหรือ*. สืบค้นจาก <https://www.nstda.or.th/nstda-knowledge> วันที่ 5 มิถุนายน 2563.
- สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2563). *Massive Open Online Course*. สืบค้นจาก <https://il.mahidol.ac.th/th/i-Learning-Clinic/lecturer-and-learning-management-articles/mooc-massive-open-online-course/> วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2563.
- อุทยานการเรียนรู้ TK PARK.(2563). *MOOCs :แหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21* สืบค้นจาก https://www.tkpark.or.th/tha/articles_detail/196/MOOCs วันที่ 15 พฤษภาคม 2563.
- Plook Education. (2018). *ทำความรู้จัก “Thai MOOC” การศึกษาแบบเปิดเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต*. สืบค้นจาก <http://mooc.thaicyberu.go.th/talk-1701/#.XvQb05MzbPY>. วันที่ 10 มิถุนายน 2563.
- Robertson, Adi (2015,February 18). *Can online classrooms help the developing world catch up?*. [Blog post]. Retrieved from <http://www.theverge.com/2015/2/11/8014563/bill-gates-education-future-of-online-courses-third-world>.
- Thaimooc. (2008). Thailand. Retrieved from <http://www.thaimooc.org>.